

Datum

2024-08-06

Adress

205 80 Malmö

Diarienummer

ASN-2024-10326

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss angående remiss från Socialdepartementet -
En mer effektiv
tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)**

STK-2024-862

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att förslagen kan bidra till att stärka kvaliteten i verksamheter som bedrivs i enlighet med socialtjänstlagen och bidra till att individer i behov av socialt stöd och omsorg får sina rättigheter tillgodosedda.

Förslagen kan även bidra till en sund konkurrens, gynna seriösa företag och motverka kriminalitet i välfärden. Det kan både stärka det brottsförebyggande arbetet och gynna nämndens målgrupper och samhället i stort.

Nämnden ställer sig dock frågande till delar av förslagen, främst om att höja beloppsgränserna för särskild avgift för ej verkställda beslut, frekvensen avseende kommunernas rapportering av ej verkställda beslut, förslagen avseende sanktionsavgifter vid underlåtelse att kontrollera misstanke - och belastningsregister samt utökad anmälningsskyldighet för kommuner.

Yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden välkomnar utredningens betänkande och förslag för en effektivare tillsyn över socialtjänsten.

Nämnden anser att en effektiv statlig tillsyn är en viktig del i arbetet för att uppmärksamma brister i socialtjänstens verksamheter. Tillsynsarbetet bidrar till att de verksamheter som bedrivs i enlighet med socialtjänstlagen håller god kvalitet och bidrar till att individer i behov av socialt stöd och omsorg får sina rättigheter tillgodosedda.

Nämnden ser positivt på de förslag som syftar till att ge IVO bättre möjligheter att ingripa mot brister och missförhållanden. Det är betydelsefullt för individer som befinner sig i utsatta situationer, i synnerhet barn och unga.

Vidare välkomnar nämnden förslag om att utveckla stödet till kommuner avseende såväl uppföljning och kontroll av avtal och upphandlade tjänster som kvalitetsgranskning. Det kan dels bidra till god kvalitet i upphandlade tjänster, dels bidra till nämndens lärande och verksamhetsutveckling.

Sammantaget bedömer nämnden att förslagen kan bidra till en sund konkurrens, gynna seriösa företag och motverka kriminalitet i välfärden. Det kan både stärka det brottsförebyggande arbetet och gynna nämndens målgrupper och samhället i stort.

9.2 Särskild avgift vid ej verkställda beslut

I utredningen *Framtidens socialtjänst* (2020) föreslogs att reglerna om särskild avgift skulle avskaffas. Arbetsmarknads- och socialnämnden ställde sig då positiv till förslaget om att avskaffa särskild avgift vilket nämnden alltjämt instämmer i.

Nämnden ställer sig kritisk till förslaget att höja beloppsgränserna för särskild avgift för ej verkställda beslut i både socialtjänstlagen och LSS till att motsvara dagens penningvärde. Nämnden bedömer att problemet kan lösas på andra, mer träffsäkra sätt än med sanktionsavgifter.

9.3 Kommunernas rapportering av ej verkställda beslut

Utredningen *Hållbar socialtjänst* (SOU 2020:47) föreslog en ändring gällande hur ofta kommunernas rapportering av ej verkställda beslut skulle ske, från var tredje till var sjätte månad. I sitt remissvar ställde sig arbetsmarknads- och socialnämnden då positiv till förslaget (ASN-2020-12323).

Föreliggande utredning bedömer att en sådan förändring kan riskera att försämra rättssäkerheten och föreslår därför att dagens regler bör kvarstå oförändrade.

Nämnden vidhåller att en förändring av rapporteringen enligt tidigare förslag skulle vara positivt. Ett utvecklat och systematiska arbete med kontroll och uppföljning av ej verkställda beslut samt informationsinsatser mot berörda verksamheter kan svara upp mot den önskade effekten.

Mot denna bakgrund gör nämnden bedömningen att en förändring till var sjätte månad inte skulle påverka rättssäkerheten samtidigt som det skulle frigöra administrativ tid för socialtjänsten.

9.4 Sanktionsavgift på ett par områden

Arbetsmarknads- och socialnämnden ser positivt på förslaget att IVO ska få möjlighet att ta ut sanktionsavgifter när en huvudman vid anställning av personal underlåter att kontrollera misstanke - och belastningsregister i enlighet med lagen om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.

Förslaget bedöms kunna bidra till att ytterligare kvalitetssäkra vården av barn och unga utanför hemmet. Arbetsmarknads- och socialnämnden kontrollerar alltid misstanke- och belastningsregister i samband med anställningar vid berörda verksamheter.

Nämnden har inga synpunkter gällande det föreslagna beloppet.

9.5 Utökad anmälningsskyldighet för kommuner

Utredningen föreslår dels att kommuner ska bli skyldiga att anmäla till IVO när de gör väsentliga förändringar i egen anmälningsskyldig verksamhet, liksom när verksamheten upphör tillfälligt eller läggs ned.

Dels föreslås att kommuner ska bli skyldiga att anmäla till IVO om det finns skäl att anta att en privat utförare bedriver verksamhet utan tillstånd, om en tillståndshavare är olämplig att bedriva sådan verksamhet, dels om kommunen uppmärksammar allvarliga brister i utförandet av verksamheten.

Nämnden ser positivt på förslagen och framhåller att nämnden redan idag anmäler till IVO när den typen av brister upptäcks.

9.7 Olovliga verksamheter ska kunna förbjudas

Utredningen föreslår att IVO ska få möjlighet att omedelbart förbjuda en olovlig verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt socialtjänstlagen eller LSS

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att förslaget kan påverka nämnden indirekt då placeringar görs i tillståndspliktiga verksamheter i privat regi som, efter att en individ har blivit placerad, förbjuds. Det kan till exempel röra sig om placeringar av barn och unga i Hem för vård eller boende (HVB).

Nämnden vill därför framhålla behovet av att lagändringen utformas på ett sådant sätt att individer som är placerade på ett tillståndspliktigt boende inte hamnar i kläm när en verksamhet förbjuds i enlighet med det nya förslaget.

Det är därför centralt att socialtjänsten i dessa fall meddelas skyndsamt när beslut om förbud fattas samt ges tillräckligt med tid att hitta en alternativ placering för berörda individer vilket sker skyndsamt. Det är av särskilt vikt i fråga om barn och unga.

9.11 Granska kommuners avtalsuppföljning genom tillsyn och ge vägledning om avtalens innehåll

Arbetsmarknads- och socialnämnden välkomnar förslaget att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att uppdatera och utveckla tidigare framtaget stöd för vård- och omsorgssektorn. Nämnden bedömer att ett stöd till kommunerna i att kontrollera verksamheter och följa upp att utförare levererar det som har avtalats med privata utförare är positivt.

Nämnden bedömer att förslaget kan bidra till förbättrade upphandlingar och avtal. Stödet kan till exempel gälla utformning av krav i upphandlingsdokumenten för att säkerställa innehåll, kvalitet och uppföljningsnivåer för upphandlad vara/tjänst.

Nämnden ser även ett behov av stöd kopplat till välfärdsbrottslighet.

Det kan exempelvis vara i form av ett kravbibliotek som ger kommunerna stöd i att upprätta krav som är i enlighet med lagen om offentlig upphandling (LOU) men som möjliggör för kommunerna att på ett bättre sätt än kunna agera på de fynd som görs i samband med utvärdering inför tilldelning.

Det är också viktigt att tydliggöra hur uppföljning och allmänhetens insyn ska säkras när inköpscentraler eller ramavtal via annan part nyttjas för kommunens medborgare. Ansvarsfördelningen av uppföljningsskyldigheten i de fall avtal upphandlas genom fullmakt och där avtalen förvaltas och följs upp av annan part behöver tydliggöras.

9.12 Utredda hur statlig kvalitetsgranskning skulle kunna införas som ny verksamhetsgren

Arbetsmarknads- och socialnämnden ser positivt på förslaget att IVO och Socialstyrelsen får ett gemensamt regeringsuppdrag om att utreda förutsättningarna för att införa kvalitetsgranskning inom socialtjänsten.

Medan tillsyn granskar om en verksamhet bryter mot vissa regler eller inte ska kvalitetsgranskning, enligt förslaget, ge bredare och mer nyanserad återkoppling.

Nämnden ser ett behov av kontinuerlig, bättre, återkoppling, rådgivning och dialog kring eventuella brister och förbättringsområden i samband med IVO:s tillsyn och ställningstaganden. Nämnden ser därför positivt på förslaget och bedömer att kvalitetsgranskningar enligt förslaget kan utgöra ett komplement till både IVO:s tillsyn och till kommuners och upphandlande myndigheters egna kvalitetsgranskningar.

Det kan bidra till såväl lärande och verksamhetsutveckling, samt bidra med information i samband med fördjupade granskningar av enskilda upphandlade utförare.

